

Lola García

EL NAUFRAGI

Pròleg de Jordi Amat

L'Ull de Vidre

TUSQUETS
EDITORS

LOLA GARCÍA
EL NAUFRAGI

Pròleg de Jordi Amat

Traducció de Gemma Garrigosa

TUSQUETS
EDITORS

Collecció dirigida per Antoni Marí

Títol original: *El naufragio*

1a edició: abril de 2019

© María Dolores García, 2018

© del pròleg: Jordi Amat, 2019

© de la traducció: Gemma Garrigosa Alegre, 2019

Disseny de la col·lecció: Guillemot-Navares

Reservats tots els drets d'aquesta edició per

Tusquets Editores, S.A. - Diagonal, 662-664 - 08034 Barcelona

www.tusquetseditores.com

ISBN: 978-84-9066-678-4

Dipòsit legal: B. 6.089-2019

Fotocomposició: David Pablo

Imprès a Black Print

És rigorosament prohibida qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació total o parcial d'aquesta obra sense el permís escrit dels titulars dels drets d'explotació.

Pròleg: Nascuts per manar, <i>per Jordi Amat</i>	11
1. El Govern de la Generalitat, a la presó	21
2. El procés posa rumb de col·lisió	33
3. El virus de la ruptura	53
4. Ponts secrets	67
5. De la «bomba Pujol» al pacte tàcit del 9-N	79
6. Mas i el cant de les sirenes	93
7. A la paperera de la història	107
8. Una purga per encarar la recta final	133
9. El miratge de l'1-O	151
10. President del Barça, no de Catalunya	173
11. El naufragi	183
12. Sense República i sense autonomia	215
Epíleg: Un gir inesperat	237
Apèndix	
Índex onomàstic	265

El Govern de la Generalitat, a la presó

Diversos furgons policials surten de l'Audiència Nacional a tota velocitat. Els esclats dels llums xoquen amb els flaixos dels fotògrafs mentre cau la nit del 2 de novembre de 2017 en què tot s'ha ensorrat.

Els vehicles condueixen bona part del Govern de Catalunya a la presó. Un dels agents de la policia que vigila l'edifici judicial i veu sortir els furgons augura que el recorregut serà desagradable per als ocupants quan diu al seu company de servei: «Ya te digo yo que estos van a ir “follaos”, las van a pasar...». L'altre li respon entre rialles: «Al osito verás cómo lo van a poner». L'«osito» és Oriol Junqueras, líder d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) i fins fa uns dies vicepresident de la Generalitat de Catalunya. En una de les furgonetes, emmanillats a l'esquena, viatgen l'exconseller Santi Vila (Empresa) i Carles Mundó (Justícia), cessat en aplicació de l'article 155 de la Constitució. Van en direcció a la presó d'Aranjuez, a uns quaranta quilòmetres de Madrid.

Vila i Mundó mantenen una bona relació. Tots dos són de tarannà afable. L'exconvergent és extravertit, i el republicà, reservat, però tenen un caràcter raonable, són al·lèrgics a l'extremisme i exhibeixen un tracte educat i exquisit. Pertanyen a la mateixa generació (Vila és del 1973 i Mundó, del 1976) i, atesa la seva trajectòria i joventut, són aspirants a tenir funcions rellevants en la política catalana. O ho eren fins fa uns dies. Perquè aquesta nit negra estan asseguts cara a cara, encara vestits de vint-i-un botó, en sengles bancs en una furgoneta que, a cada revolt, a cada rotonda, a cada frenada, provoca que es desplacin impel·lits d'un

costat a l'altre. Per evitar sortir disparats, intenten aferrar-se, amb les manilles posades, a la reixeta que hi ha darrere deu.

A les portes de la presó d'Aranjuez, mentre esperen baixar del furgó, uns policies decideixen «amenitzar-los» l'espera i els fan escoltar tres vegades l'himne d'Espanya amb el telèfon mòbil. Vila prova de prendre-s'ho amb humor, encara que no tingui gens de gràcia. Però no serà Aranjuez la seva destinació. La jutgessa de l'Audiència Nacional ha decidit de sobte que aniran a Estremera, a uns seixanta quilòmetres de la capital, gairebé al límit amb Castilla-la Manxa. El furgó, doncs, fa la volta... Els altres membres del Govern de Catalunya han anat a parar a aquesta presó. La instructora Carmen Lamela havia citat el president de la Generalitat cessat, Carles Puigdemont, i els tretze exconsellers, acusats dels delictes de rebel·lió, sedició i malversació en el procés independentista de Catalunya. Només nou dels imputats s'han presentat a l'Audiència Nacional. Per a vuit d'ells, la jutgessa ha ordenat presó incondicional per risc de fuga, destrucció de proves i reiteració delictiva. Únicament a Vila —que va dimitir a temps— li ha imposat una fiança de cinquanta mil euros, encara que passarà una nit a la presó fins a poder fer-la efectiva l'endemà.

A la presó d'Alcalá-Meco hi destinen Meritxell Borràs, exconsellera de Governació, i Dolors Bassa, de Treball. I a Estremera Vila i Mundó es retroben amb el vicepresident Junqueras i amb els companys de gabinet Jordi Turull (Presidència), Josep Rull (Territori), Raül Romeva (Afers Exteriors) i Joaquim Forn (Interior). En arribar, seguint el protocol penitenciari, tots són desposseïts dels seus estris personals i de tot el que pugui servir per lesionar-se, com els cinturons. Dos d'ells, Turull i Romeva, són obligats a despullar-se, com es fa amb alguns delinqüents per comprovar que no entren drogues a la presó. A tots se'ls fa una revisió mèdica. Mundó consigna les lesions lleus que s'ha fet als canells pel frec de les manilles mentre viatjava al furgó policial. Després, fan una visita a l'educador i al treballador social. També van a veure el director de la presó, que admet que són presos peculiars i que, malgrat les lamentables circumstàncies, espera que se sentin ben tractats.

Els adjudiquen les cel·les per parelles. Els comptes no surten i n'hi ha un que haurà de compartir habitacle amb un pres comú. Se seguida tots advoquen perquè sigui Vila, ja que només estarà una nit a la presó. És així com l'exconseller d'Empresa coneix un reclus d'uns seixanta anys a qui mira amb un cert recel. Han de compartir un espai d'uns vuit metres quadrats, amb una llitera, dues cadires, una dutxa i un vàter sense portes. El pres intenta tranquil·litzar Vila i l'ajuda a fer el llit. Comença la vida a la presó. A les vuit del matí, el recompte. A dos quarts de nou oració, esmorzar i temps per fer una trucada... El malson només dura una nit per a Vila; els altres hi estaran uns quants mesos abans de sortir en llibertat condicional i tornar a entrar-hi per ordre del Tribunal Suprem.

Mentrestant, Borràs i Bassa viuen escenes similars a la presó d'Alcalá-Meco. Durant la seva estada, els mitjans de comunicació els presten molta menys atenció que als seus companys, malgrat que les condicions d'aquesta presó, molt antiga, són objectivament pitjors. Potser per això, en arribar, els reparteixen unes pastilles i els recomanen que se les prenguin cada dia. Borràs, que va estudiar Farmàcia, sap que són antidepressius. El seu malson diari són les picadures que els fan la guitza al llit. Quan surten en llibertat condicional encara porten les marques a braços i cames. En aquest interval encara creuen que escolten de vegades el so dels forrellats de les cel·les, que es grava com una empremta indeleble al cap. Borràs i Bassa havien mantingut una relació cordial però distant mentre compartien tasques de govern. A la presó forgen una gran amistat.

La duresa de la presó posa a prova les relacions personals. Algunes s'estrenyen, mentre que d'altres se'n ressenten. Turull i Rull, que havien mantingut posicions polítiques enfrontades arran del congrés de refundació de Convergència Democràtica de Catalunya (CDC) en què es crea el Partit Demòcrata Europeu Català (PDeCAT), comparteixen cel·la i entaulen amistat. En situacions límit el que semblava primordial ja no ho és, i viceversa, així que els vincles personals no es traven per afinitats polítiques. Per exemple, Turull manté a la presó bona relació amb Junqueras i Romeva, però no connecta tant amb Mundó,

tots tres d'ERC. Entre reixes, estan molt aïllats del que està passant a Catalunya. De seguida compren un televisor per cel·la, encara que només és possible veure-hi els canals en obert d'àmbit espanyol. Res de TV3. Així és com Turull, per exemple, reconeix un dia amb el cor encongit una de les seves dues filles en una de les mobilitzacions per demanar-ne la llibertat. A través de la televisió, els dirigents polítics empresonats s'assabenten d'alguns esdeveniments rellevants, com la decisió de Carles Puigdemont de presentar-se a les eleccions del 21 de desembre des de Brussel·les, on s'ha refugiat juntament amb quatre exconsellers més: Toni Comín (Salut), Clara Ponsatí (Ensenyament), Lluís Puig (Cultura) i Meritxell Serret (Agricultura). Tots ells fugits de la justícia o, per a l'independentisme, exiliats. Tots els partits que advoquen per la secessió, inclosa la Candidatura d'Unitat Popular (CUP), han decidit participar en les eleccions, malgrat haver estat convocades per Mariano Rajoy.

Una part de la societat catalana sembla exhausta després dels intensos esdeveniments dels últims mesos, però l'altra es mobilitza contra les mesures de presó provisional dictades per la jutgessa Lamela, i que després mantindrà el magistrat del Tribunal Suprem Pablo Llarena. La vaga general del dia 8 de novembre té un seguiment més aviat escàs, tret de sectors com ara l'educació, però l'actuació de grups independentistes radicals provoca talls de trànsit a setanta carreteres i a l'AVE. Són els anomenats Comitès de Defensa de la República (CDR), creats per defensar els llocs de votació del referèndum de l'1 d'octubre. Aquests CDR se situen en l'òrbita de la CUP, però tampoc depenen jeràrquicament d'aquesta organització política. N'hi ha gairebé tres-cents de repartits per tot Catalunya i, encara que en principi pregonen la resistència pacífica, les seves actuacions són coactives.

Des de la presó, els polítics presos s'assabenten també per la televisió dels primers compassos de la campanya electoral i fins i tot arriben a discutir sobre els possibles resultats quan es troben en algunes dependències compartides. En aquestes converses, els exconsellers del PDeCAT veuen els d'ERC molt convençuts que el partit serà l'indiscutible vencedor de les eleccions.

El dia 10 de novembre, l'expresidenta del Parlament, Carme Forcadell, també passa una nit a Alcalá-Meco, d'on surt després de pagar una fiança de cent cinquanta mil euros i gràcies a un interrogatori davant el jutge en el qual admet que la declaració d'independència va tenir un valor «simbòlic» i merament «declaratiu», sense cap conseqüència pràctica, a més de mostrar-se disposada a acatar la Constitució. Malgrat això, Forcadell tornarà a ingressar a la presó al cap de pocs mesos. Aquella línia de defensa, amb més o menys èmfasi, seria utilitzada per tots els membres de la Mesa del Parlament i, posteriorment, per la majoria dels empresonats per aconseguir la llibertat condicional. Finalment, després de trenta-dues nits a la presó, el 5 de desembre en surten Romeva, Turull, Rull, Mundó, Borràs i Bassa. A dins queden Junqueras i Forn. Tots es preparen per abandonar la presó. Decideixen fer-ho de vint-i-un botó, amb «uniforme de consellers», excepte Mundó, que s'hi nega i opta per un jersei negre i texans. L'exconseller de Justícia accepta participar de manera molt activa en la campanya d'ERC per pal·liar l'absència de Junqueras, però ja ha pres la decisió d'apartar-se de la política almenys fins al judici.

Sembla que el malson s'ha acabat, almenys per a la majoria d'ells. En aquest moment, però, no es poden ni imaginar que hi tornaran només tres mesos després.

El comiat dels que es queden dins, Junqueras i Forn, és emotiu, intens. Amb prou feines poden reprimir les llàgrimes. No veuen el final del drama que va començar el 2 de novembre. Va ser aquell mateix matí quan Junqueras va exterioritzar en veu alta el convenciment que ingressaria a la presó. Al cotxe que el conduïa a declarar davant la jutgessa Lamela, els seus col·laboradors el van posant al corrent de les últimes notícies. Van comentar que la fiscalia tenia intenció de sol·licitar la presó i van recordar amb pessimisme que feia pocs dies el comunicat oficial enviat per correu electrònic des de la Fiscalia General de l'Estat anunciant querelles contra la Generalitat i la Mesa del Parlament tenia per títol «Más dura será la caída». Els auguris són ombrívols. Junqueras té la íntima certesa que aquella nit probablement ja no veurà la seva esposa i els seus dos fills.

La llarga espera en un fred passadís de l'edifici de l'Audiència és l'escenari on tots visualitzen que la seva destinació més probable és la presó. La possibilitat d'ingressar a la presó va començar a veure's a l'horitzó dels membres del Govern de Catalunya a partir de l'1 d'octubre, quan van prendre consciència que l'Estat no estava disposat a cedir per cap concepte. Abans, la majoria dibuixaven un escenari similar al viscut per Artur Mas, és a dir, que s'iniciaria un procediment judicial, haurien d'acudir a declarar i quedarien probablement en llibertat sota fiança fins a la celebració del judici, que trigaria un parell d'anys a arribar. I, aleshores, podrien ocórrer moltes coses en el panorama polític. Però des de l'1-O les perspectives eren més lúgubres. Tant, que els dies previs a la declaració unilateral d'independència, l'encara conseller Rull reconeixia que havia passat l'últim cap de setmana lliure acomiadant-se de la família. Els seus pressentiments no anaven errats.

Com és possible que s'hagi arribat fins aquí? Com podia ningú imaginar que tot un Govern elegit en democràcia acabaria entre reixes? Quina mena de fracàs col·lectiu ha conduït a la divisió de la societat catalana i a l'allunyament entre aquesta i la de la resta d'Espanya? Per què una part tan substancial de Catalunya va creure que tenia a la punta dels dits el somni promès? Per què els seus líders van triar el camí que conduïa a un atzucac? Poden assenyalar-se culpables? Les pàgines que continuen desgranen els esdeveniments que han conduït a l'explosió de la crisi d'Estat més gran a Espanya des de l'inici de la Transició i les motivacions que van induir els protagonistes a adoptar les decisions que van prendre i no d'altres. Uns determinats líders immersos en una etapa convulsa, en un temps d'extrema complexitat que no van saber afrontar.

Tres dirigents polítics han tingut a l'abast la capacitat de prendre un camí o un altre en diferents moments dels anys que van des del 2012 fins al 2017, el període àlgid de l'anomenat «procés sobiranista» català. Són Artur Mas, Carles Puigdemont i Mariano Rajoy. Hi ha hagut molts més actors, però ells són els tres que van marcar el rumb. Les metàfores marineres, precisament, són molt del grat de Mas, que tot just arribar al despatx del Palau de

la Generalitat va penjar un timó amb el lema «Cap fred, cor calent, puny ferm, peus a terra», procedent del *Sebastiana*, una corbeta que va comandar el seu avi. La determinació de Mas de virar la nau des d'aquell equilibri entre reivindicació permanent i el pacte amb l'Estat que va ser el pujolisme cap a l'independentisme unilateral és un element essencial en aquesta història.

El novembre del 2007 el líder de Convergència pronunciava una conferència titulada «El catalanisme, energia i esperança per a un país millor» al Palau de Congressos de Barcelona davant de dos mil convidats de la societat civil. Mas havia posat en marxa una plataforma política batejada com la Casa Gran del Catalanisme per buscar una transversalitat més gran que superés el moviment pujolista. En aquella conferència va defensar per primera vegada «el dret a decidir», però en va circumscriure l'aplicació a qüestions molt concretes com ara l'Estatut (que encara estava pendent de la sentència del Tribunal Constitucional) o el finançament: «El dret a decidir requereix que els temes sobre els quals s'exerceixi descansin sobre majories qualificades o reforçades de manera àmplia, amb la finalitat de donar a la decisió tota la legitimitat i la força necessàries, i també per evitar dividir a la societat en dues meitats, amb el risc de fractura social que això comporta». I insistia que el dret a decidir s'havia d'aplicar «sobre aquells temes que més ens uneixen als catalans i no sobre els que més ens divideixen». Llavors, per què va canviar d'opinió?

Mas justifica el seu gir pels reiterats intents del catalanisme per canviar l'«encaix» de Catalunya dins d'Espanya sense que els poders de l'Estat ho hagin permès. I aporta com a argument definitiu la sentència del Tribunal Constitucional (TC) dictada el 2010 que anul·la catorze articles i en subjecta la interpretació de 27 més, dels 223 amb què compta l'Estatut aprovat al Parlament. Un text negociat *in extremis* per Mas com a cap de l'oposició amb el llavors president del Govern, el socialista José Luis Rodríguez Zapatero, i votat pels catalans en un referèndum que va obtenir el 74 % de suport amb una participació del 48,8 %.

El «procés» va rebre primer l'apel·latiu «sobiranista». En efecte, la seva pretensió era canviar per vies democràtiques la

sobirania de l'Estat espanyol perquè residís també en el poble català. El debat estatutari sobre la consideració de Catalunya com a nació (que finalment es va plasmar en el preàmbul per no donar-hi categoria jurídica) va evolucionar en el discurs d'una bona part dels dirigents catalans cap a la fase següent: exercir la sobirania pròpia. I aquest es va convertir en un obstacle insalvable en la relació entre el poder polític català i el de la resta d'Espanya.

El moviment independentista entronca amb l'anhel d'arrasar amb l'herència de la Transició en totes les seves facetes, tant la del model territorial com la social, explotada per Podem. Perquè el discurs rupturista no només triomfa a Catalunya. Al mateix temps que l'independentisme comença a explotar, Pablo Iglesias i els seus companys comencen a veure com cala en la societat la seva proposta que ha arribat el moment d'enderrocar el «règim del 78», que entenen com una martingala d'interessos polítics i econòmics de la classe dirigent —«la casta»— que s'ha introduït a tots els racons de la societat i l'ha corromput fins a la medul·la. La narració de l'independentisme, al seu torn, parteix de dues premisses. La primera afirma que Espanya no té remei, per la qual cosa no val la pena implicar-se en la seva governació. Segons aquella tesi, és indiferent que ocupi el poder qualsevol dels dos partits que se l'han repartit en les últimes dècades. La segona defensa que és impossible aconseguir una incardinació adequada de Catalunya a Espanya perquè el centralisme sempre troba alguna via espúria per limitar els èxits aconseguits per l'autogovern. L'independentisme creix amb ímpetu en temps d'arengues rupturistes, en els quals pregonar simples reformes és predicar en el desert.

Durant els cinc anys que van del 2012 al 2017, el procés independentista va discórrer entre dos sectors que donaven suport al nou relat, però que perseguïen objectius diferents. D'una banda, els que van acabar, com Mas, afirmant que l'única manera d'aconseguir que l'Estat s'avingués a negociar un encaix diferent de Catalunya a Espanya, en el qual es blindés la seva singularitat cultural i lingüística i s'atenguessin les reclamacions econòmiques, era pujar l'aposta, estirar la corda al màxim per asseure's a

la mesa de negociació des d'una posició de força. D'una altra manera, els enviats catalans sempre acabaven laminats per la potent estructura dels advocats de l'Estat, com solia explicar un dels principals col·laboradors de Mas, la seva mà dreta en l'oposició i al Govern, Francesc *Quico* Homs. Mas encapçalava aquell sector. Però en el procés també van confluïr de manera impetuosa els qui van considerar que era l'oportunitat històrica per convertir Catalunya en un Estat independent. Per a ells, es tractava d'una ocasió única: ara o mai.

Fins i tot alguns van encunyar el lema «Tenim pressa» i van justificar aquella pressa amb el raonament que, com més aviat Catalunya aconseguís la independència, més aviat gaudiria dels recursos i eines necessaris per sortir de la crisi. Amb Espanya en una situació de debilitat a Europa a causa de les malmeses finances, i un moviment popular en ebullició a Catalunya, creien que havia arribat el moment de fer el salt decisiu. Puigdemont es podria incloure emocionalment en aquest sector, encara que de vegades es manifestés partidari del primer, conscient de les dificultats que implicava.

Mas va emprendre un camí d'incert final que va culminar amb Carles Puigdemont, a qui va designar sense gairebé conèixe'l, un dirigent idealista i tossut, un vers lliure de la política, que va arribar molt més lluny del que el seu predecessor hauria anat mai. Si bé Mas va decidir emprendre una ruta determinada, en el desenllaç tot se li va escapar de les mans. Si mira enrere, el successor de Pujol no considera que hagi comès cap error en endinsar-se en el terreny obert de la defensa de la independència perquè entén que el seu deure era escoltar el clamor de la societat. Tot i això, Mas tampoc no es fa responsable dels últims passos que van portar a la intervenció de la Generalitat, potser perquè el seu itinerari polític sempre va estar lligat a l'esperit més conservador i elitista de la vella Convergència i Unió (CiU), exponent de l'ordre establert, mentre que Puigdemont va pertànyer a aquell partit gairebé per tradició. Sempre el va considerar un instrument necessari, encara que no gaire eficaç, per aconseguir el que és la seva obsessió vital: assolir el somni de la independència.

A l'altre costat, a la Moncloa, hi ha Mariano Rajoy, un líder impertorbable, al·lèrgic a la precipitació i fins i tot a la iniciativa, un supervivent, una roca contra la qual es van estavellar totes les peticions per proposar solucions polítiques durant cinc anys, convençut de la màxima orteguiana que diu que el conflicte català no és resoluble, sinó només «conlleuable». Cada polític afronta els problemes en funció de la seva trajectòria. Mas va sortir defraudat de la seva experiència estatutària i segur que el diàleg no fructificaria mai, que només un Govern central contra les cordes cediria parcel·les reals de poder. I Rajoy disposava del seu bagatge com a negociador del pacte del Majestic, quan la Convergència i Unió de Jordi Pujol va fer president José María Aznar a canvi d'uns quants avenços en l'autogovern, com ara el traspàs del control del trànsit als Mossos d'Esquadra. A Rajoy, un home pragmàtic, no li va semblar cap drama negociar llavors les concessions que reclamava el president de la Generalitat. Però sí que va extreure d'aquella experiència el seu convenciment que el nacionalisme català és un organisme insaciable davant de cada cessió. Per si no n'hi hagués prou, el desgast que va comportar per a Zapatero l'intent de resoldre el contenciós mitjançant un nou Estatut va acabar per persuadir-lo del fet que obrir melons polítics a Catalunya només l'abocaria a lluitar amb una font inesgotable de problemes. Cada vegada que polítics, empresaris o periodistes li demanaven durant els cinc anys del procés català per què no va negociar, Rajoy replicava que qualsevol atorgament que pogués fer a l'independentisme hauria estat insuficient i no els hauria convençut que abandonessin aquella meta.

En aquest curt, però intens, lapse de la història de Catalunya, molts més protagonistes van tenir un paper destacat. Però l'independentisme al·lega a aquesta premissa que va ser sobretot un moviment «de baix a dalt», que va sorgir del poble i la seva força va acabar per arrossegar els polítics. És evident que l'enorme mobilització ciutadana que va abraçar la idea d'una separació de Catalunya de la resta d'Espanya és un element fonamental que defineix aquest període. Sense aquell impuls popular, res no hauria estat igual. Una altra cosa serà l'anàlisi de les causes

profundes del malestar que va portar tants catalans al carrer. De la mateixa manera, el procés no hauria avançat sense el lideratge polític des del poder de la Generalitat.

El context econòmic i social va propiciar un hàbitat adequat perquè germinés un moviment fort i actiu a favor de l'independentisme. L'anomenada «revolució dels somriures», com es va batejar la mobilització en demanda d'un Estat català, agafa embranzida enmig de la pitjor crisi econòmica i financera que viu Europa, i especialment el sud del continent, des dels anys setanta. No van ser els més desfavorits els que van impulsar aquesta revolució. Potser la seva característica més vistosa és l'ampli suport que de seguida va assolir entre les classes mitjanes, els professionals, ciutadans amb estudis i accés a la informació. No van ser tampoc els joves els impulsors, ja que la nova convicció es va encendre entre totes les edats. Les enquestes del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS) revelen sense cap mena de dubte que, en aquest període, les capes més formades de la societat catalana, amb estudis superiors, i els residents en poblacions mitjanes o petites són més proclius a la independència i constitueixen, de retruc, els més motivats a l'hora d'anar a votar. Tenint en compte aquesta pinzellada sociològica, no és estrany que les mobilitzacions de l'11 de setembre del 2012 al 2017 fossin impressionants coreografies escèniques, les més grans de tot Europa en les últimes dècades, disciplinades, familiars i pacífiques.

Els debats sobre si l'independentisme català és conseqüència o no de la recessió són ardues i objecte d'altres estudis. En qualsevol cas, si no ha estat l'únic detonant, tampoc no n'és una circumstància aliena. I, de segur, la cruesa de la crisi va ser un caldo de cultiu excel·lent per a missatges simplistes com l'«Espanya ens roba» dels primers compassos d'aquest procés. La sociòloga Marina Subirats considera que, davant una crisi d'una envergadura tan gran, quan els poders públics nacionals i europeus es mostren incapaços de mantenir els estàndards de l'estat del benestar, els ciutadans opten per «una idea fàcil i visceral: ens n'anem». És el que ella denomina «una utopia disponible», és a dir, una bona part dels catalans van considerar que aquella

sortida estava a l'abast. El somni d'esborrar tot el que s'havia corromput per construir una societat sense màcula semblava possible. Precisament, a la tasca de presentar la independència (sigui o no utòpica) com una meta factible en un curt termini de temps va marcar de manera decisiva el Govern de Catalunya. Un Govern que, com hem vist, va acabar a la presó.